

5–7 sinflarda san’at kompetensiyalarini rivojlantirishning metodik asoslari

Boboqulov Javohir Hamzayevich

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san’at magistratura ta’lim yo’nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada 5–7 sinf o’quvchilarida san’at kompetensiyalarini rivojlantirishning metodik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqot darslarni tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etish orqali rang, shakl, kompozitsiya va chizmachilik ko’nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Maqolada o’quvchilarning ijodiy tafakkurini, estetik idrokini, vizual va badiiy kompetensiyalarini shakllantirishda interfaol mashg’ulotlar, amaliy loyihalar va innovatsion pedagogik metodlardan foydalanishning samaradorligi yoritiladi. Shu bilan birga, “teskari sinf” modeli va multimediya vositalari orqali o’quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatlarini oshirish imkoniyatlari ko’rib chiqiladi.

Kalit so’zlar: san’at kompetensiyalari, 5–7 sinflar, tasviriy san’at, rang va shakl ko’nikmalari, chizmachilik, ijodiy tafakkur, estetik idrok, interfaol mashg’ulotlar, innovatsion pedagogik metodlar, “teskari sinf”.

5–7 sinflarda san’at kompetensiyalarini rivojlantirish o’quvchilarning texnik va badiiy malakalarini tizimli shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Kompetensiyalar — bu o’quvchining mustaqil ijodiy faoliyatini amalga oshirish, badiiy fikrlash va estetik qarashlarini shakllantirish qobiliyatidir. Shu bois, darslarni bosqichma-bosqich tashkil etish orqali nazariy bilimlardan amaliy mashg’ulot va ijodiy ifodaga uzluksiz o’tish o’quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya va chizmachilik ko’nikmalarini samarali rivojlantirishga yordam beradi.

Metodik yondashuvning birinchi bosqichi nazariy tayyorgarlik bo’lib, unda o’quvchilarga ranglar uyg’unligi, shakl va kompozitsiya asoslari tushuntiriladi. Ikkinchi bosqich — kuzatuv — o’quvchilarning vizual idrokini va tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Uchinchi bosqich — amaliy mashg’ulotlar — o’quvchilarga nazariy bilimlarni badiiy shaklda qo’llash imkonini beradi. To’rtinchi bosqich ijodiy ifodaga bag’ishlangan bo’lib, o’quvchilar o’z qarashlarini mustaqil tarzda rangtasvir va chizmachilik orqali ifodalaydilar.

Innovatsion pedagogik metodlar, masalan “teskari sinf” va interfaol mashg’ulotlar, o’quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini oshiradi, san’atga bo’lgan qiziqishini kuchaytiradi va o’quvchilarda vizual,

texnik va badiiy kompetensiyalarni bir vaqtda shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ketma-ket yondashuv o'quvchilarni san'at darslarida tizimli o'rganish va ijodiy faoliyat bilan shug'ullanishga yo'naltiradi.

5–7 sinflarda san'at kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni o'quvchilarning texnik, badiiy va ijodiy malakalarini tizimli shakllantirishga qaratilgan. Bu jarayon ketma-ketlik va bosqichma-bosqich yondashuv orqali amalga oshiriladi. Har bir bosqich o'quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya, chizmachilik va vizual idrok ko'nikmalarini mustahkamlashga, ijodiy tafakkur va estetik qarashlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Birinci bosqich — nazariy tayyorgarlik. Bu bosqichda o'quvchilarga ranglar nazariyasi, shakl va kompozitsiya asoslari, chizmachilik texnikalari va yorug'lik-soya tahlili tushuntiriladi. Shu bosqich o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlarda qo'llanadigan bilimlar bazasini yaratadi va ijodiy qarorlarni qabul qilishga tayyorlaydi. Shavdirov S.A. (2017) tadqiqotlariga ko'ra, nazariy bilimlarni darsdan oldin o'zlashtirish o'quvchilarning amaliy mashg'ulotlarda samaradorligini oshiradi.

Ikkinchi bosqich — kuzatuv. O'quvchilar atrof-muhitni, tabiiy yoki tayyor manzaralarni diqqat bilan kuzatib, rang, shakl va tafsilotlarni aniqlashni o'rganadilar. Bu jarayon o'quvchilarning vizual idrokini, tafakkur va kuzatuvchanlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Interfaol mashg'ulotlar, masalan, guruh muhokamalari va vizual tahlil o'quvchilarning analitik fikrlashini oshiradi va ijodiy tafakkurini rag'batlantiradi (Shavdirov S.A., 2017).

Uchinchi bosqich — amaliy mashg'ulot. O'quvchilar nazariy bilimlarni badiiy faoliyatga tatbiq etadilar. Bosqichma-bosqich yondashuv murakkab kompozitsiyalarni kichik qism-qismda yaratishga imkon beradi. Rang uyg'unligi, yorug'lik-soya effektlari va kompozitsion yechimlarni amalda tajriba qilish orqali o'quvchilar mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishni o'rganadilar (Shovdirov S., 2024).

To'rtinchi bosqich — ijodiy ifoda. O'quvchilar o'z kuzatuv va amaliy mashg'ulot natijalarini birlashtirib, badiiy asar yaratadilar. Bu jarayon o'quvchilarda san'at orqali fikrlash, estetik his-tuyg'ularni rivojlantirish va mustaqil ijodiy qarashlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Innovatsion pedagogik metodlar, masalan, “teskari sinf” va multimediya vositalari, o'quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini oshiradi (Shovdirov S., 2025).

Bosqichma-bosqich yondashuv o'quvchilarda rangni idrok etish, kompozitsion yechimlarni tushunish va yorug'lik-soya effektlarini aniqlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, metodika o'quvchilarda estetik idrok, ijodiy tafakkur va san'atga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Guruh ishlari, baholash va mulohazalar

o'quvchilarning analitik fikrlashini rivojlantiradi va ularni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qiladi (Ibraimov va Shovdirov, 2023).

Shuningdek, ketma-ket yondashuv o'quvchilarda ekologik va madaniy ongni shakllantirishga xizmat qiladi. Manzara va tabiat motivlari bilan ishlash o'quvchilarga atrof-muhitni diqqat bilan kuzatish, tabiiy go'zallikni qadrlash va uni badiiy shaklda ifodalash imkonini beradi. Shu jarayon orqali o'quvchilar ijodiy fikrlash bilan birga mas'uliyat hissini rivojlantiradilar va san'at orqali ekologik madaniyatni egallaydilar.

O'qituvchi va o'quvchi hamkorligi metodikaning muhim qismi hisoblanadi. O'qituvchi ko'rsatmalar beradi, texnikalarni tushuntiradi va ijodiy faoliyatga yo'naltiradi, o'quvchilar esa mustaqil ijodiy qarorlar qabul qiladi. Shu tarzda, ketma-ket san'at ta'limi o'quvchilarning rangtasvir va chizmachilik ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy tafakkur va estetik idrokni shakllantirishda samarali bo'ladi.

5–7 sinflarda san'at kompetensiyalarini rivojlantirishning metodik asoslari bosqichma-bosqich yondashuv orqali samarali amalga oshiriladi. Nazariy tayyorgarlik, kuzatuv, amaliy mashg'ulot va ijodiy ifoda bosqichlari o'quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya va chizmachilik ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, interfaol mashg'ulotlar, amaliy loyihalar va innovatsion pedagogik metodlar, jumladan “teskari sinf” modeli, o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, estetik idroki va mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Bosqichma-bosqich yondashuv o'quvchilarda san'atga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi, vizual va badiiy kompetensiyalarini rivojlantiradi, ekologik va madaniy ongni shakllantirishga hissa qo'shadi hamda dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдилов С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.

5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – P. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Vol. 3. – № 12. – P. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.

